

Подунавка из-
лази сваке Су-
боте у вече, и
кошта за целу
годину 5 фр. ср.
за полу 2 ф. 30
кр., на три ме-
сеца 1 ф. 15 кр.
без поштарине
ср поштари-
номъ 1 ф. више.

Предброити се
може код сваке
ц. к. поште. Изъ
внутрености
Србје пека из-
воле у плаће-
нимъ писмама
ср повцима на
књижару Госп.
В. Валожића
обратити се.

Бр. 3.

У Земљу 18. Јануара.

1858.

Кадъ е шта болѣ.

„Ой на ове дуге ноћи:
Хоћеш ли ми драгій, доћи?“
„Како ћу ти, драга, доћи,
Кадъ немогу, юнакъ, проћи,
Одъ мириса любичице,
Одъ мѣсеца издаице?
Любичица миромъ мири:
По срцу ми яде шири!
Сянь мѣсець с' неба гледа:
Твоме двору доћ' ми неда!
Ой, вы яди, вельи яди,
Пожал'те насъ двое млади:
Младостъ нашу погледайте,
На срце намъ непадайте!
Сяй — мѣсече, за облаке
Сакри твоје бледе зрке:
Тавна ноћ е за насъ двое,
Милованѣ за обоје!
А када намъ дођу свати,
Онда ћешъ нам' дѣпо сяти.“

1. и.

лице, кадъ му е јављено „позната женска усудила се своје сину додати име Помпей“, но опетъ се после утиша збогъ тога присвајања; еръ Помпей нѣ био Малценъ, а крштена су имена обшта целомъ ршћанству, но нису баронства. Кадъ е пакъ чуо, да е парница кодъ два суда изгубљена, па се побои, да ће му се „она женска са нѣнимъ копилетомъ“ моћи јошъ натурити, помамљивао се око гроба Цестіусовогъ и кипа Трајановогъ збогъ до-бога велике заслепљености и неправде судія, писао е васъ данъ отегнута писма, у којима е изясњавао све како се и шта догодило, да бы своју невиностъ доказао и засведочио. Сосанино е поштенѣ ту рђаво описвано; еръ нѣна безазленостъ извртана е на примамљиванѣ, нѣна простота на непоштено подвлаченѣ. Више пута већъ падало му е на умъ, да собомъ поити у Немачку, надајући се, да ће стваръ на своју страну моћи преокренути, кадъ самъ онде буде. Кадъ га пакъ отацъ позове, одма сутра данъ кренесе и оде изъ Рима.

Путованѣ пакъ одъ Рима до Малцендорфа подуго е; узъ то јошъ господину бароцу скромно станѣ нѣгове кесе недопусти, да на особитомъ подвозу може путовати. Парница е међутимъ ишла својимъ редомъ и путемъ, и у овај ма кодъ трећегъ суда на правомъ особитомъ подвозу, особито за старогъ господина барона. Пресуда изиђе. Као што е првостепеный судъ пресудио, онако буде потврђено; господинѣ баронѣ Помпей одъ Малцена осуђенѣ, да честь женске о којој е речъ, венчанѣмъ поврати, али е странама поредъ тога допуштено, да после свршеногъ венчана, супружеску свезу одма опетъ обичнимъ, закону сходнимъ начиномъ раскинути могу.

Лукавыи правобранитель одъ Малцендорфа, кои на тана, коимъ му е попрећено, нѣ забора-вио, добро се чувао, да тай црныи гласъ собомъ однесе, него јви о нѣму писмено старомъ господину, и у истый ма' замоли, да га одпусти изъ службе и браненя права. Старый баронъ прочита то немилдо писмо; занеми одъ чуда и нѣ више ни речи о томе проговоріо, еръ га е

одма у оному часу ударъ постигао, и съ писмомъ у руци мртавѣ изврати се.

Кадъ е Помпей великий у дворѣ Малценѣ стигао, отацъ му е већъ био упоканѣ.

Венчанѣ.

Младый господинѣ одъ Малцена био е добаръ човекъ, имао е знания и волѣ. Смртъ га е отчина врло понизила, а пресуда судейска јошъ већма. Нико га нѣ могао видити, и живіо е у замку своји старій као какавъ пустиньякъ, само о томе радећи, да новчано станѣ поправи, кое е староплемићскимъ трошковима нѣговогъ отца, путованѣмъ по талианској и напоследку великимъ трошковима парничнимъ, доста зацдетено было. Трошкове одбаци на страну, путованя се мане, а парница е срећно или несрећно свршена. Поредъ штедениа промишляо е онъ како ће добра своя ваљано обрађивати и большимъ употребленѣмъ пространы шума губитакъ опетъ накормити, па тако дугове подмирити. Онъ е добро осећао, да е сиромашанѣ баронѣ — и доста сиромашанѣ баронѣ, а то онъ нѣ тео бити. Онъ е био во-лико паметанѣ, да е могао видити и познати до-ондашнѣ неуредно управляѣ; смисли како уна-предъ да ради; већъ после по године могао е онъ пробитачнимъ продаванѣмъ дрва знатанѣ део своји дугова измирити, а тимъ е осуећавао те-тичине злобне умшляе. Еръ тетица е као у десной руци држала, да Малценѣ са замкомъ и добрима, мора па ма како было одъ наслѣдника продатъ бити; па ће она баронство за себе и Сосану, изъ обадва иманя, купити и поносно са венчаномъ и развенчаномъ госпоіомъ барониномъ одъ Малценѣ у старинскомъ двору Малцену жи-вити.

Како пакъ одъ тоганишта небуде, а силом-младоженя и пола година пропусти и нессећајући се да изврши судейску пресуду, нађе тетица Рузмариновиќа да ће бити добро, да припо-могне рђавомъ памтеню младогъ господина ба-рона. Господинѣ дворуправитель Мачић морао е дакле опомишоће писмо сачинити; како пакъ онъ то нѣ доста заедајуће написао, то е пегъ-шестъ пута дотеривано, па онда га она текъ

Тетица Рузмариновиќа

(Продуженѣ.)

Победа надъ Помпеіомъ великимъ.

Кадъ е старый господинѣ баронѣ парницу кодъ два суда већъ изгубіо био, нѣ га могао човекъ већ онда подносити. Ударао е и тукао и слуге и псе све преко врата тако, да се нѣ-данъ слуга нѣ могао кодъ нѣга задржати. Правобранителю е прегіо, да ће му протерати тана крозъ главу, ако се упусти, па та ђаволска парница и на трећемъ суду буде изгубљена, а сину е своје слао опоро заповедајућа писма една за другимъ, пуна претиѣ и грдиѣ, да на особитомъ подвозу што пре изъ Рима у Малцендорфъ иде.

Помпей великий, докъ е међу древностима талианскимъ повестницу старогъ света учио, и око вешты дела и умештина завиривао, слабо се видао збогъ догађая у Малцендорфу, Вайблин-гену и Нидерфарену. Наканѣю е додуше био

подпише. Младоженѣ е добро позната пресуда судейска напоменута, не зато, што бы ко чезнуо за свезомъ са господиномъ барономъ, него што се едва чека срећанъ онай часъ развенчаваня, кое ће се после учинити.

Као одговоръ дошло су само ове речи: „Госпо, я нисамъ никадъ ни помислио, да се на нѣжност осећаня вишегъ ослонимъ; међутимъ молимъ васъ одгодите те гадне обичая форме баръ пристойности ради, ако другіе осећанъ за то имате, докъ несрећный синъ прно одело са себе не скине, кое носи за отцемъ, кога е смрът вашимъ тврдоглавствомъ ускорена.“

Тетица Рузмариновићка да е и парницу изгубила, небы толико горко понижена была, као што е ово неколико речій понизило. Ёръ прво, баронъ ніе имао сасвимъ неправо, а то е оно было, што е ню найвећма еділо; друго, онъ се сумня о нѣномъ нѣжномъ осећаню, а треће, што е найгоре было; баронъ еданъ да е опоминъ на правила пристойности. Исцера писамце на иляду парчета, да нико никадъ, па ни едне речце изъ нѣга што недозна; па онда сва поцрвенила одъ стида, однесе парчета у куину собомъ. баци ий своіомъ рукою у ватру и чекала е докъ се и последнѣ ніе у пенео претворило.

Па онда са узплашенимъ погледима и силомъ се смири, а своімъ домаћима каже, као добровольно, да е баронъ яко моли, да се та стваръ збогъ нѣгови многи послова мало одгоди, па да она, да се небы сасвимъ проста показала, не може башъ да се несклони, да му то одобри. Но колико е она као изъ ти'а то говорила, толико е већма кипила у срдцу одъ еда. Никадъ незаборављива мржња постане у нѣой противъ барона, и закуше се да догодъ е жива, неће заборавити оно писмо.

На три месеца после, яви баронъ да е готовъ венчати се, и, као што се сасвимъ неучтиво изразио, муке преирити. Онъ и данъ одреди и договоре се, да обичай тай сврше у цркви алтенштайнской, у едномъ селу, кое е управо на по пута было између Нидерфарена и Малцена.

У одређенъ данъ оде Сосана онамо са своіомъ теткомъ и дворюправителѣмъ, и то у свечаномъ оделу; кочишъ у скупоценной ливри; баштованъ и ловацъ такође депо обучени. Тетица е то наумила, да се онай данъ покаже господствена предъ барономъ, и, само ако се узможе, да га обетно понизи. Сосана, лепа као анђео, кою е блага тегаба на сдрцу и на лицу нѣномъ, лепшомъ чинила него скупоцепо, и ако просто венчано одело, седла е ћутећи у коли поредъ свое говорливие тетки, и на оно што бы е ова запытала, одговарала е са полазадржаванимъ уздисанма. Данасъ се већма него икадъ сетила свое особите среће, како она невеста и удовица у истый ма, иде да се венча съ човекомъ, на кога е мрзила и съ коимъ ће се за то само венчати, да се што пре съ нѣмъ разстави.

Дођу у крѣму у Алтенштайгу. Младоженѣ јошъ ніе было. У целомъ селу оноу ніе друге крѣме было. Тетку е то врло еділо; и како су

четврти сата еданъ по еданъ пролазили а младоженѣ нема, местный попа пакъ обычну, недельну службу ніе могао на-далѣ одгајати, то се немиръ теткинъ тако умложи, да се она нађе у запари. „Ето ми опетъ поруге и презираня! Тай човекъ у пркосъ башъ оће, да мы овде останемо и седимо!“ говорила е она час-по-часъ, и свакой часъ е трчала на прозоръ; Сосана е седла, у краю и тио плакала.

Звона зазвоне. У томъ се укаже крозъ село еданъ коняникъ, одяше кодъ крѣме и уђе унутра. Быо е лепъ младъ човекъ, смеђе косе и лика, плавы очію, држанъ и у оду показивао се пуиъ племените пристойности. На себи е имао скромногъ кроя пепелясто-мркъ фракъ, округло шеширъ. Ние было нужно да каже, да е онъ баронъ одъ Малцена; подбрадникъ и ямица на бради уштедими су тай трудъ. Сосана сва поцрвени као крвь. Она се јошъ већма уклони и скуписе у еданъ буцакъ у соби, у којой е седла. Ахъ да е могла жива бы се у землю укопала!

Баронъ по учтивомъ поклону запыта некако немарљивимъ гласомъ: „Коя одъ васъ, мое госпе, треба или оће да буде за кои ока тренутакъ моя невеста?“

Са осећанѣмъ у погледу, но опетъ ништа неговорећи, покаже тетица на ону усамљѣяицу у буцаку, коя е очи свое састѣнено у землю ушла была. Баронъ и нечекаюћи ништа више, приступи невести, а кадъ види, да јоу сузе низъ образъ каплю, на езѣку му остало што ніе рекао: „Вама иду беле, мени су иште краве сузе!“ но пребациванъ то застави му се део чуда у усти. Све што е путемъ было смислио, да ий испрескаче и заеда, да бы поминяя свогъ отца, колико се може, онай данъ маломъ осветомъ смирио, — свега се тога садъ ніе могао сетити. Онъ се додуше по некимъ гласовима, кое е могао добыти, чуо, да е Сосана не само богата, него и врло лепа девойчица: али е, као што е онъ себи уображавао, високе главе и покварена женска; да она одкако е кодъ свое тетки, живи као у манастиру, и паметна е, као што су женске изъ Вайблингена по своѣмъ христіанскомъ сућеню говорили, „као права гуска.“ Али Сосану таку застати, какву е садъ нашао, то му се чинило нешто волшебю. Онай племенитый створъ, пуиъ умиљности и важности; око прекрасно, округло лице страдаюће Магдалине; онай душепуный погледъ безажености, кои му се крозъ сузе подкрао; она света румень застићеня — — ничему томе ніе се онъ надао.

„Боже мой, какво е то девойче!“ помисли а ніе могао ништа далъ мислити; у такой се забуни умъ нѣговъ нашао.

„Господине бароне, имате л' волю?“ проговори тетка, и покаже на врата, коя е дворюправитель отворио. „Чекаю насъ да идему у цркву.“

Баронъ понуди свою невесту са рукою. Сосана се испочетка предомишляла оће ли е узети, или не, па е наипосле узме, само да буде што оманъ речій. Тетица Рузмариновићка ишла

е за ћутећимъ младоженѣмъ и невестомъ, и сва е као паприка поцрвенила была одъ еда, еръ е умела себи добро толковати, зашто е баронъ са своіомъ невестомъ ишао исподъ руке. Изсмеяти, ништа друго него изсмеяти науманъ свечано обучену несрећницу, узъ кою е са прашливимъ чизмама и мамузама, сивомъ фракѣ и округломъ шеширѣ ишао, и више приличію за каквогъ дворницу него за барона.

Ахъ, доброе Помпею докъ се ишао у пркву нису падали на умъ ни шешаръ ни мамузе. Онъ е дрѣћући и крадомъ погледао у ти'о плачућу, и ніе могао затаяти, да онъ исподъ руке иде са najlepшомъ невестомъ у оноу окодини.

Све е тише и лакше ишао, да бы задовољство, коме се ніе надао, за кои тренутакъ дуже уживао. А кадъ бы по-кадкадъ са стране у ню погледао, што е често чиніо — лепа пакъ и млада страдальница са своимъ безаженимъ погледима непрестано е гледала смерію у онай пра', што е испредъ нѣ — онда му е было, као да се 'саветъ нѣгова подиже и оће да каже: „тай си прекрасный цветакъ ты преломію.“

Да се какъ чинило му се нешто мало, што онъ, као осећаня пуиъ человекъ, чинити може. Долирие е своіомъ десномъ рукою у нѣну полако, коя е као у облаку стојеће перо на нѣговой левой была, и рекне јоу: „господична моя, я самъ врло несрећанъ, што се предъ вама као злочинацъ указуемъ, кога морате презирати. Я самъ за-ячно врло несрећанъ.“

„Благо мени, да имсте крозъ мене!“ одговори му Сосана са умилномъ озбиљношћу и сузама. Ёръ и у туги јоу се видило добровольно, ти'о осмеиванъ на усти, кадъ бы проговорила.

Одговоръ тай пакъ быо е за барона правый уבודъ яча; она му е у еданцуть показала, колика е велика нѣгова кривица и нѣговъ губитакъ. И ніе было онай умный гласъ нѣногъ говора, быо е онай тешкій, многозначећій смисао оно мадо нѣны речій, што га е уздрмао. Округногъ человека одъ света, одговоръ прости едне девойке тако е збунио, да ніе знао шта далъ да започне. Уђу у цркву, а одма за тимъ оду и предъ олтарь.

Тетица бы Рузмариновићка, кадъ е то само видела, за чимъ е освета нѣна одавна чезнула, яснимъ гласомъ и торжественю запояла „тебе Бога хвалимъ;“ Сосана е плакала ти'о. Барону е сасвимъ необычно было у памяти; рука му е дрѣтала у руци лепе невесте. Полако е изговорила она свештенику речъ „оћу;“ баронъ пакъ, као да бы еднимъ еднимъ гласомъ олакшанъ и миръ срдцу свомъ дати 'тео, кадъ е рекао „оћу“ сва е црква завчала; а кадъ е прстенъ изменљиваю, изнађе онъ кои е наискупоценнѣ имало на руци, да га неприятельской лепойки даде, коя ће чудноватомъ судбиномъ одма онде јошъ на месту одъ нѣга отронута быти, где се обично на вели састае.

Мало побожности.

После свршеногъ венчаня одставали су службу божію у цркви, као што иде по реду. Свеште-

никъ е до свой прилици говоріо прекрасно слово, ерѣ е и онъ самъ често плакао, а овамо су многи селаци осеѣаня своя за ти'и самъ закланяли — баронъ пакъ нитѣ е што чуо ни видіо, ерѣ е онъ само у Сосану гледао, коя е на десетѣ корачай одъ нѣга подаѣ испрека, седила.

Имао е времена да е се нагледи каква е у лицу. Шта, Рафаилови анѣли и мадоне, были су предъ њимъ окореле дрљотине справъ овогъ лица, на коме су се туга и доброта, женско уваженѣ а смерность за чудо избарабарили были. Никако нѣ могао на миру седити на своје месту, но се часъ тамо часъ онамо накретао; стидъ, себе презираѣ, любовь, лютня и срдня, наданѣ и ияду други умишляя дизали су га и покретали.

Докъ е свештеникъ говоріо о царству божиѣмъ и о смрти грешника, баронъ е себи сасвимъ другѣе казнена слово говоріо. Покушавао е да буде господаръ свој осеѣаня, сети се смрти свога родителя, на будалаштину, што е нашао, да е оно девойче любви вредно, збогъ кога е више одъ годяну дана парницу имао. Алъ све залуду, чимъ очи окреве и погледа у Сосану, заборава и отца, и парницу, и будалаштину.

„Али, бароне, да те нѣ пакао заслепио?“ говоріо е онъ самъ у себи (имао е обичай пристойниѣ говорити, него мислити): „У осталомъ она е правый анѣо божиј, ты си пакъ ѣаво, кои си онога анѣла упропастио, па онда толико предуго време на најбезрашниј начинъ съ њиме поступао. Што си е се одрицао пре негъ што си е познавао — добро, то ти се прашта. Што си повола парници противу нѣ дао, и то ти праштаѣ; ерѣ твой отацъ и проклетый правобратель описивати су ту свету душу, као просту девойчурѣ. Али што ты ниси тео веровати, ниси тео видити, кадъ си се у постојбину вратио и изъ свию поштены уста, ню чуо хвалити, што нѣну изредность ниси разумео изъ тога веѣ, што су е малоумне девойке изъ Вайблингена изъ пакости називале да е ѣурка, — што ниси самъ отишао у Нидерфаренъ, самъ собомъ ню видіо, себе о болѣмъ уверіо — то ти Богъ веѣе опростити, и ты заслужуѣшь, да у паклу твој осеѣаня чаминъ.“

Тетица е са повольниѣмъ іюй допадаѣмъ и светенѣмъ читала на лицу кукавнога Помпея немиръ и лютню. Али е она зловольность нѣгову сасвимъ другѣе толковала. Она е себи замислила, да се онъ оѣе да развадне одъ еда, што е нѣна воля старія. Да е тетица знала, шта е управо у срдцу бароновогъ, она се вебы радовала, ерѣ е на нѣга мрзила тако, да се не може веѣма на човека мрзити.

И Сосана нѣ была у маломъ немиру. Садъ іюй се текъ учинило да е изишла свету на подсмей, и мислила е све живо у ню гледи, као на обезчешѣну, осуѣену, кою су некомъ вештиномъ наумили опетъ начинити да е поштена. Она ни рече нѣ чула ни разумела шта свештеникъ говори, и опетъ іюй се чинило, да онъ говори само о нѣной срамоти. Затимъ се са материнскомъ малиномъ сети свога одъ две године Пом-

пея кодъ куѣе, оногъ сладкогъ по отцу сиротногъ детета. У томе се највеѣа туга пусти на нѣну душу. Она се почне Богу молити за свое дете.

А — новожельности се може и опростити — бацала е она покадакдъ око и на свога младоженю, о коме се едва текъ сеѣала какавъ е и какавъ изгледа. Лепъ човекъ быо е онъ — то се нѣ дало пореѣи — и доста е быо наликъ на малага Помпея, и тако се нѣ могло лице нѣгово неповольно наѣи. Затимъ се сети они речій што е онъ говоріо кадъ су у цркву ишли. „Шта е онда мисліо, кадъ е онако говоріо?“ помисли она па опетъ у нѣга погледи, као да е по лицу нѣговомъ теѣа прочитати, шта е онъ онда могао мислити? Па онда, кадъ бы се нѣгове мутне а ватрене очи съ нѣнимъ сусреле, было іюй е као да ѣе земля подъ њомъ да се провали и да е прогута.

Доста, Сосана е мало была побожна, па и прекрасниј онај бриљантскій претенъ, кога іюй онъ дао, много іюй е мисли разбацао. То іюй се некако чудновато чинило, да носи она онај прстенъ, кога е онъ на својој руци носио. После тій мисліи уздрма се уздисай еданъ изъ найдублѣ дубльниѣ нѣны преію.

Ако и есте свештеникъ говоріо слово најдуже одъ свию у години, опетъ е зато свима време кратко чинило се, изузимаюѣи оне, кои су га башъ обистома слушаѣи.

Р а с т а н а к ѣ .

Тетица Рузмариновиѣка мане главома съ врата црквены на двоууправителя, да се са Сосаномъ узме исподъ руке. Али у еданпутъ ето ти младоженѣ, па отиште господина двоууправителя учтиво на страну съ речма: „допустите, да мою невесту одпратимъ до крчме.“

„Тай е човекъ сасвимъ безобразанъ!“ рече тетка управителю. „Што сте се дали на страну отиснути? Онъ то чини само мена у пркосъ, да покаже свету, да се онъ ни најманѣ не печали, што е моя воля старія. Но онъ се вара. Видила самъ я то врло добро у цркви. Мене не може за цело преварити. Одъ еда и одъ муке оѣе да свисне готово.“

Баронъ пакъ поредъ Сосане нѣ быо другѣе него као да е мртавъ. „Смемъ ли се усудити.“ прешапе онъ, „да руку мое любви вредне супруге узмеѣ, кою я за мало дана само својомъ звати могу?“ Онъ е узме и нечекаюѣи допуштенѣ, и тео е іюшъ много кошнта говорити; алъ су веѣ дошли были до крчме пре негъ што су знали, како су управо изъ цркве изишли.

Тетка заповеди да се одма коњи прежу и натрагъ иде; баронъ, да бы ію мало задржао, нареди да се за госпе донесе, да се чимъ заложѣ; али у ядној оной крчми ништа се друго нѣ могло наѣи до ускисла пива, слабе ракіе и добре бунарске воде, и тетица Рузмариновиѣка заповеди са поклециванѣмъ и високо дигнутимъ носомъ, да се тога ради ни најманѣ нетруде.

„Онъ мисли,“ говорила е она одъ еда сме-

шеѣи се двоууправителю у едномъ ѣошкѣ себе: „онъ ямачно мисли да ме са своимъ увіяѣмъ и мазанѣмъ понизи. У такой сеоской траѣари тражи да се послужи; као да онъ нѣе и пре знао, да се овде едва добые и зоби за коѣ. Но онъ се и опетъ вара. Морамъ се само смеѣти нѣговой простоти.“

Сосана е опетъ была села у онај свой будачинѣ, и ѣутеѣи у себи е туговала. Свакій іюй се ока тренутакъ дужій одъ године чиніо, докъ се нѣе на кола попела. Тетица се учини као да се нѣ ништа и ни најманѣ не тиче онде стовѣћій баронъ одъ Малцена, па се съ двоууправителѣмъ и својомъ сестричиномъ сасвимъ равнодушно разговарала.

Помпей е пакъ стаяо узъ зидъ са рукама доле спуштениѣмъ и сневеселѣно гледао е у Сосану. Найпосле изиѣе асталу, у кои е тетица Рузмариновиѣка са штигомъ кудкала, па запыта: „госпо главна саветникѣнице надъ порезомъ, дай да признамо искрено, да ми сви овде играмо едеѣу насъ, приморану ролу, а я на жалость найѣжавію.“

„Чини ми се, господние бароне,“ одговори тетка, „ваша се савестъ пробуѣуе, ако и прилично доцне.“

„Имате право. Пробуѣуе се. Я самъ преваренъ, самъ себе преварао. Веруйте ми, да я желимъ, да бы се за кривицу, кою самъ учиніо, покаяо. Но осеѣамъ, да каинѣ догодъ самъ живъ, не може ми у томе помоѣи; а то ме доводи до отчаяня.“

Кодико е честанъ изгледао Помпей докъ е ово говоріо, толико се теткѣ учинило, да ію онъ тимъ изсмеѣва, и наличила е у томе скривену или као што е она имала обичай реѣи, ѣаводску срдню.

„Господние бароне,“ рече она, „допада ми се, да ваше речи за готову збилю примимъ. И завста да се каѣе догодъ сте живи, не можете уништати пеге вашегъ непоштеногъ дела, и ако обистома осеѣате у себи знаке очаяваня, я ѣу такоѣе држати, да вы нисте сасвимъ покварени. У осталомъ молимъ васъ, да тай разговоръ прекинемо. Вы бы могли само старимъ злочинствама нове увреде послати. Несмеѣтите стра'опочитанѣ, коѣ е и најнеотесаниј женскињама дужанъ.“

„Госпо саветникѣнице, вы имате право, што самномъ тако поступате. Но само васъ за едно молимъ и то ѣе быти и прво и последнѣ пре него што се растанемо! Допустите ми да съ мојомъ — смемъ ли казати супругомъ? само неколико речій на само проговоримъ.“

„Господние бароне, жао ми е, што немаю времена — коњи су веѣ упрегнуты . . .“

„Али само за еданъ тренутакъ молимъ да ми то одобрите.“

„Не може быти.“

„А заръ я оно што молимъ, несмемъ као мужъ захтевати?“

„За ню можемо веѣ казати, да е одъ васъ раставлѣна.“

„Тако е морамъ я сматрати. Алъ башъ зато па може быти мога а и ове мое супруге

мира ради захтевамъ я, да се еданъ часакъ на само разговоримъ съ нѣоме.“

„Некъ она у томе пресуди!“ рече тетка.

Баронъ съ почитанѣмъ приступи своєю невести пружію іой ѣутеѣи са мутнимъ погледима руку и непытаюѣи е, одведе е изъ оне собе у другу. Сосана е ишла и незатежуѣи се, дрѣћуѣи и полако. Ни сама ніе знала шта е чинила, или шта бы требало да чини.

Онъ заключа врата одъ собе у кою су ушли, па се онда врати оной плашљивици. „Госпо баронице . . .“ проговори іой онъ, ни самъ незна каквимъ гласомъ.

Сосана сва поцрвени одъ стида као ракъ, кадъ іой онъ поче тако говорити. „Немойте ме тако звати, господине бароне. Я ѣу да останемъ у ономъ станю, у коме самъ. Церемоніе (обреди), кое су насъ свезале, недаю ни вама дужность ни мени права.“

„Ал' мое преступленѣ не може да трпи то припадаюѣе право, да вамъ то сладко име не дамъ, на што ми е црква право дала.“

„Господине бароне, мы имамо мало времена. Ако имате волю кажите ми, шта имате да се самномъ на само разговарате?“

„Вы нисте, госпо баронице; но молимъ васъ и преклињѣмъ да ми праву истину кажете, садъ овомъ приликомъ истину кажите! вы сте крозь мене изгубили поверенѣ у свима людма?“

„Я веруемъ човечіемъ срцу, ерѣ веруемъ Бога.“

На то се баронъ пружіи испредъ нѣны ногу и са сузнимъ очима проговори іой: „О то веруйте и мени у овоме ока тренутку — я самъ надъ вама учинію преступленѣ, али опетъ зато нисамъ быо нити самъ садъ злочинацъ. Мрзите на мене, гадите ме се, я самъ то заслужио. Али веруйте, да я нисамъ нити самъ быо злочинацъ и нитковъ.“

„Шта бы вама могло помоѣи мое верованѣ, господине бароне?“

„Неколико бы ме смирило, много бы ме смирило. О вы сте много претрпили, али я — я самъ више изгубіо, него вы.“

„Устайте, господине бароне, па айд' да идемо.“

„Немойте — будите и данасъ правый анѣо. Одобрите ми іошъ нешто, за што ѣу васъ молити.“

Она е ѣутала.

Онъ е съ найвеѣнимъ усрдіемъ полюби у руку, кою е узео быо, ако се и есть она противила, и са оборенимъ погледомъ доле стидеѣи се зарѣ да гледи у ню, и загушљивимъ гласомъ рече іой: „Вы сте мати, я самъ отацъ — молимъ васъ да ми допустите, да само еданпутъ видимъ мога сина.“

Она му ніе ништа одговорила, а ніе ни могла, ерѣ е гласно плакала.

„Незаслужуемъ, да видимъ сина, съ кога самъ матеромъ нечовечно поступио . . .“ рече онъ по некомъ ѣутаню, са прекидаюѣимъ гласомъ, а сузе му се валиле низъ образе, незаслужуемъ. Али е срца вашегъ вредно, госпо ба-

ронице, великодушѣ спроѣу едного несреѣника. — Сметь ли я еданъ данъ, у кои вы оѣете, доѣи у Нидерфаренъ и дете мое пригрлти срцу кое е пуно каиня?“

„Кадъ оѣете!“ рече ецаюѣи невеста, па попти вратима.

„Тетица Рузмариновиѣка избечи сасвимъ очи, кадъ ій види да изиѣоше са плачнимъ очима, едно другоме исподъ руке.“

„Молио е,“ рече Сосана, „да нашегъ малогъ Помпея еданпутъ види.“

„И госпоа е бароница то одобрила!“ придода онъ брже болѣ.

Тетица се намршти. Конѣи су были упрегнути. Поседаю у кола; баронъ е женскињама помогао попети се. Оне оду. Онъ е гледао за нѣима крозь село, догодъ ій е могао видити.

Промисляѣнѣ.

„Свршено!“ повиче тетица, кадъ су кола изишла была веѣъ иза села: „начисто свршено, моя драга баронице! Сидъ самъ весела!“

„Ахъ, тетице,“ проговори Сосана, „зовите ме као што сте ме и дояко звали. Мени се чинило као да ми се неко руга, кадъ ми е баронъ давао свою титулу.“

„То е была нѣгова дужность. Ты се зовешъ садъ бароница; съ нѣиме си венчана. Помпей нашъ имаѣе пуно право по времену, на наслѣдіе добара одъ Малцена. Но о томе морамъ я іошъ са господиномъ адвокатомъ Кратконогѣемъ поразговорити се. Явио се де ѣе прексутра доѣи. Па онда ѣемо се договорити о парници збогъ развенчаваня. Но, парнице, мислимъ да неѣе ни бити; обою страна саизволенѣ а узъ то іошъ пресуда судейска — стваръ ѣе ускорити. Али прексутра, велимъ, морамъ упутити, одвоката, а крозь осамъ дана мора стваръ бити предата суду. Господинъ баронъ, твой мужъ, и сва нѣгова околина, и савъ светъ мора дознати, да е нама стало само за твоіомъ чешѣу, само да казнимо ниткова, а не да намъ е стало за нѣговимъ баронствомъ. Мы ѣемо му га подъ ноге бацити. А ако бы онъ противъ развенчаня — то само велимъ на случай — 'тео протестирати (онъ бы быо у станю добро мене люптти), да знашъ, па макаръ ме пляду дуката то стало — развенчати се вы морате. Морате! Велимъ. — Хмъ! истина да нама ніе стало было да се само сродимо са куѣомъ одъ Малцена. Я нипод-а-шта држимъ осиромашеногъ племиѣа, и нѣговъ высокоблагородный грѣъ небы я узела ни да нѣиме покріемъ лонацъ одъ масти. Боже сачувай, ніе мени іошъ врана мозакъ попила. Али какавъ е садъ светъ, онъ то неѣе веровати. Но треба да искуси. Я бы рада была, да оно, што ѣе бити есенасъ, буде вечерасъ. Али се мораю форме наблюдавати. Данасъ венчанѣ, прексутра развенчанѣ. Тако е право. Ты си му ипакъ казала? — Ал' да, што сте вы онда обое плакали? Какве е онъ тайне имао съ тобомъ да говори?“

Овимъ е тономъ говорила тетица Рузмариновиѣка са редкомъ жестиномъ, іошъ читаво по сата непрестано. Радость е оживлявала и одуше-

влявала, што стои на дуго изчекиваној тежњи нѣне мрѣѣи. Сосана, или ново венчана бароница, ерѣ преко свега морамо е опетъ тако звати, морала е доброй, говорљивой госпи све приповедити, шта е съ нѣиме на-само говорила.

„Видишъ да се я неварамъ. Тай е човекъ, ако ты немишлишъ другѣе, ерѣ сте и ты и онъ пуно очи суза имали, или найвеѣна будала, а то бы было лудасто, или е найвеѣий нитковъ, што бы было ѣаволско и сатанско!“ — ніе нужно іошъ додавати, да е приметбу ову тетка учинила.

Докъ е тако говорила о томе шта е напредъ речено, нешто се сама тргне. Чело намрди, очи усветли, погледи у управителя рекао бы ѣе га пресеѣи, кажипутъ свой дигне, као да савъ светъ сазивлѣ да е слуша и покорава іой се, па онда рече са нешто загушљивимъ гласомъ, у коме е ипакъ нешто грозозито было: „Я самъ сасвимъ изванъ себе! Мисли ми долазе одозго съ неба. Чуй, ѣерко, само ако бы тако было? Ако си га ты, може бити у срце дирнула, ако те е онај витловъ заиста башъ заволо, онда . . . онда . . . я сва стрепимъ што самъ радостна!“

„Шта онда, тетице?“ запята млада бароница, коя се готово уплашила и брза руменѣ прелети іой преко образа.

„Па и ако nebude, тебе бы стало само да улято погледишъ у нѣга, па бы онај безобразникъ лежао предъ твоимъ ногама . . . па онда да се развенчате и тако да му дашъ корпу! Онда бы мѣ предъ светомъ были оправдани.“

„Боже сачувай, тетице, у такій посао да се упуштамъ, неѣу да дамъ никакавъ умилять погледъ.“

Згоѣене и наглость свою поправляюѣи, стисне тетка свою сестричину за руку и рече іой: „имашъ право.“

У томъ разговору уѣу кола веѣъ и у Нидерфаренъ. Тамо е было цвеѣемъ обмотаны и окиѣены победны врата; гостию изъ Вайблингена позваты одъ тетке и да и незна Сосана, на нѣнъ данъ чести, то есть за светкованѣ добывеногъ права; све породице изъ Оберфарена свечано обучене; предъ коима е быо господинъ попа. Честитаня са свио страна. Господственѣ ручакъ, у тетичиној куѣи. У шеталишту поставлѣнъ астатъ за селяке и селянке; свирке и играньке до неко доба ноѣи.

(Продужиѣе се.)

Луда.

(По Петеѣи-у *)

— — — — — смирите се,
Скинте ми се с' врата!
У послу самъ, журити се морамъ:
Бирамъ зраке врелогъ сунца —
Плетемъ бичъ —
Да изшибамъ овай светъ.

*) Овай смо преводъ песне Маѣарскогъ песника извадили изъ „Певена“ год. 1855., што намъ се онъ веома допао.

Смеешь ли се кадъ га стане дрека,
Ка' што се онъ смѣо кадъ самъ плако я —
Ха ха ха!

Яукъ и смеянѣ — то е овай светъ,
Докгодъ смръть недође и невикне: Миръ!
Да, и я самъ едномоъ умро,
Отрова ми даше
Башъ изъ оне чаше
Изъ коє су вино мое попили.
Па убице шта чинише
Да и нико неокриви:
Чело главе мое дошли,
Над-а-мномоъ су сузе лили.
Хтѣдо веће да се дигнемъ,
Да имъ носе поодгривамъ —
Али опетъ нисамъ . . . .
Нека носа, нектъ имаду
Нектъ скапаю сви у смраду,
Кадъ трунути станемъ я . . . .
Ха ха ха!

Пакъ где су ме саранили? у Африци.
То е была срећа.
Хиѣна ме една изъ гроба изрила,
Ова звѣрь е првый добротворъ ми была:
Па зато самъ и ню преварио люто,
Руку ми е изесть хтела
Аль я срце подметнемъ —
Морало е горко быти,
Ерѣ е таки скапала —
Ха ха ха!

Вишь овако свако прође,
Ко човеку добра чини.
Шта е човекъ?
Некій веле: коренъ цвѣта
Кои' у небу цвета.
А я ведимъ, светъ е човекъ
Аль му коренъ
У паклу е створенъ.
Одъ мудраца едногъ то самъ научио,
Одъ мудраца едногъ, што е луда био,
Луда био зато што е одъ глада скапо,
Зашто ниє клоа, убияо, крао?
То га питамъ я,
Ха ха ха!

Где сад' мене, я се смеєм, а плакат' ми треба,
Оплакивать овай хрѣавъ, худый светъ.
Та и самъ Богъ често крозъ облаке плаче,
Плаче, ерѣ се кає што га е створио.
Аль коя е вайда одъ божий суза?
На землю падаю, на ту худу землю,
Где безбожни люди ногама ий тлаче,
Па шта изъ нѣи буде, видіо самъ я,
Блато буде света суза божия —
Ха ха ха!

Даворъ небо, старый одпуштень вояче!
На грудима твоимъ сунце е колайна.
Издриано тужно облакъ ти е руо,
Хмъ! 'вако се враѣа дотрајо войишкъ —
После горки мука, крвави заслуга
Награда е сва:
Са издрогъ руа колайна ти ся —
Ха ха ха!

А знате ли шта то значи
Кадъ запева препелица:
Моли люде и преклинѣ
Да бегамо одъ женскинѣ,
Та оне насъ себи маме,
Мы хитамо као слепи —
Тако море рѣке бере
Да ий строши и прождере.
Женско, женско, звѣрь е лепа,
Тежко лепа, тежко строшна,
Лютый отровъ дана наши
У najlepшой златной чаше.
О любви! о любви!
Я самъ тебе жеданъ піо.

Една е твоя капля слаѣа
Него море самогъ меда,
Една е капля отровиа
Него море самогъ еда.
Де ми кажте есте л' видли
Оно грно, силно море
По нѣмъ бура кадъ заоре
И посев семе смртій.
А есте ли буру видли —
То страшило овогъ света
Кадъ по тамп лови
Съ муням' и громови —
Знате л' шта е стра' —
Ха ха ха!
Кадъ ябука сазре, са дрвета падне;
Падай земльо, падай, ты си давно зреда!
Я немогу више чекаг',
Юшть до сутра само —
Небуде ли страшный судъ
Неѣу жалитъ трудъ:
Прокопатъ ѣу пола землѣ,
Напунитъ ѣу праомъ —
Поджеѣи ѣу маомъ,
Нектъ се распе све у пра,
Да с' осветимъ я — —
Ха ха ха!

Г. Ювановиѣ.

Нешто о сръбскимъ споменицима.

г.

Споменици народни преминувшій вѣкова најяснѣи су извори народне повѣстнице. Кои се радо бави са повѣстницомъ народа нашегъ поздравиле радостно сваку, изъ тамне прошлости, просіяваюѣу лучу, коя е просинула, да врсна дѣла славы праотаца наши болѣ осветли. Истина, да се наше доба неможе похвалити са особитомъ ревностіу и напредкомъ душевнимъ, а и какоѣе, кадъ су они люди, кои су на посао позвани, скрстили руке и пали у летаргію, боля времена изекуюѣи; материализамъ е свуда међу нама обвладао са свима па и найтанѣимъ живцима живота народногъ! Уобште дакле наше доба неможе се сматрати као напредно у душевномъ животу; али намъ опетъ срце ублажава и болю будућность обрече она похвална ревностъ поединны редкѣи мужава, кои се у истраживаню старина за нашу повѣстницу народну, — кои су најчистѣи извори нѣни, — свойски труде; и само у овомъ обзире наше доба може се назвати напредно; ерѣ у последнѣи време, трудомъ родолюбивы и учены мужава, — као што е у Загребу Г. Иванъ Кукулѣвиѣ Сакцинскій, ц. кр. архиваръ краљѣвине Хрватско-Славенско-Далматинске, и у Београду Г. Дрѣ Янка Шафарикъ, професоръ у лицеуму кнежевине Сръбіє, — многи споменици одъ највеће важности за сръску повѣстницу одъ части су на светло произишли, а одъ части ѣе юшть светъ угледати. Ова ѣе вѣсть свако родолюбиво срце радошју и задовољствомъ испунити!

А гдѣ се ти важни споменици за сръску повѣстницу налазе? зашта ѣе насъ читательи наши. Они се осимъ оны земаля, коє су негда сръску државу сачинявале, и коє су подъ владаоцима сръбскимъ быле, и у свима онимъ држа-

вама налазе, съ коима су сръбски владоци спошенія имали, а то су понаособъ оне землѣ, коє су са сръбскомъ негда државомъ граничили. Тако се налазе дан-данашнѣи многи, за сръску повѣстницу одъ непреѣнѣиме важности споменици, юшть врло мало свету нашемъ досадъ познати, у Млеткама, у Дубровнику, у Бечу, у Загребу, у Будиму, у сремскимъ Карловцима, у Руссіи, Напулю, Риму, а и по многимъ другимъ местима у приватнимъ збиркама сакривени. Између свию овы досадъ се показало, да е Млетачка архива у обзире старина сръбски, што су у нѣима сачуване, една одъ најзнаменитѣи. Дужди одъ Млетачка были су у великомъ сношеню и добромъ пріятельству, шта више и у сродству са сръбскимъ краљѣвима и царевима, а и после паденія царства са владоцима земаля сръбски. Изъ Млетачка су Сръблѣ добіяли разне скупочѣне робе и еспае, одатле су добавляли печате за свое новце и друга дѣла умѣтности; одавде, као одъ првогъ тада на свету трговачкогъ места, куповали су оружѣ и галиє, па више пута узимали и ѣерке нѣгови господара себи за супруге и краљѣице.

Дакле у Млетцима, у овой благаици сръбски споменика, започетъ е похвалный посао истраживаня и скупляня старина одъ Г. Ивана Кукулѣвиѣа у години 1853, кои е обрадовао књижевнике, у Архиву за повѣстницу Югославенску 1854, тимъ извѣстїемъ, како е нашао и преписао у Млетачкой архиве — у овомъ великомъ заведеню, коє има 300 разне величине соба, сали, и ходника, до 14 милиона свезака акта, коя обузимаю време одъ год. 883 до нашега доба — многе споменике изъ 11, 12 и 13. вѣка, односеѣе се на историю Хрвата и Сръба, а међу нѣима и 12 комада важны повела и писама сръбски краљѣва и царева изъ 14. века, латински писани. На тай радостанъ гласъ послало е Правителство Сръбско по добивеномъ одобрено одъ Аустрійске владе на препоруку Друштва Сръбске Словесности нашегъ ревностногъ, и за повѣстницу Сръску, а понаособъ у разясняваню нумизматике Сръбске многозаслуженогъ писателя, Г. Дра Янка Шафарика у Млетке, на два месеца дана, ради прикупляня Сръбски историски споменика. Господинъ Дрѣ Шафарикъ прибавіо е себи у Млетцима регистаръ одъ найманѣ 1800 комада найразличитѣи акта, манѣ-више важны, кѣ исторіи, Сръбской принадлежеѣи, кои сви спадаю у време одъ год. 1200 до 1520, премда има и старіи чакъ изъ 10-тогъ столѣтїа. Помођу овогъ регистра извадіо е онъ 130 комада акта у цѣлости. Сва ова акта писана су на латинскомъ езику среднѣгъ вѣка. „Кадъ бы се овако трудомъ учены мужава, сръбски споменици по свуда скупили, каква бы то была богата граѣа за сръску историю, да бы се одъ нѣ могло подиѣи дѣло, коє бы светъ о прошлости и о важности Сръбства много важнѣе мыслити и достойнѣе судити научило.“ Овако вели нашъ ревностный писатель Г. Дрѣ Шафарикъ у своме извѣстїю о путу у Млетачку Архиву.*)

*) Види Гласникъ Д. С. С. Св. IX.

Господинъ Иванъ Кукулъвићъ Сакцински путовао е ради исте цѣли по другій путь, и то крозь Далмацію у Напуль и Римъ прошасте године,* да тражи податке и изворе за историю хрватску и сръбску, и знаменитости тичуће се народа славенскогъ. У граду Дубровнику найважнѣе за Югославенску повѣстницу писмохранилища окружна, у којој се налази скоро цела архива бывше републике Дубровачке, у колику нѣе у Бечъ премештена. Повелѣ кое су овде одъ найвеће знаменитости за насъ, наводи Г. Кукулъвићъ слѣдѣе, између многи други:

1. Царь Стефанъ Душанъ дае Дубровчанима слободу, да ходаю съ тргомъ по нѣговой земљи, и да краљѣвъ доходакъ безъ забаве даю. Ако любе иѣи у ину землю съ тргомъ, дозволява имъ, да иду слободно по земљи царской и краљѣвской безъ забаве, само оружія да не носе ни у градъ, ни у Басаровину землю, ни на Угре, ни у Босну, ни у Грке ни инамо у туђу землю, едину у землю нѣгова царства и краљѣвства. Дне 20 Фебр. год. 1348.

2. Царь Стефанъ Душанъ Сръбљѣмъ, Гркомъ, Босни, Арбаии и западной страни, съ царицомъ Еленомъ, и са синомъ краљѣмъ Урошемъ, сазидавши у Ерусалиму храмъ св. Архистратига Михаила и Гаврила, одређуе за издржаванѣе истога храма петъ стотина перпера Млетачки, одъ доходака Дубровачкога. У Мелници у Герціехъ на Романію, дне 8 Марта 1350 године.

3. Сръбскій кнезь Лазаръ потврђуе Дубровчанима законъ цара Душана. У Крушевцу дне 9 Января 1365 год.

4. Стефанъ Дабиша краљ Босанскій потврђуе Дубровчанима увѣте, и законе и слободу, кое су имали одъ родителя и прародителя нѣгови, госполе Сръбске, Рашке и Босанске. Дне 16 Юлія 1392 године.

5. Елена краљица Босанска, супруга Дабише краля, дае повелю и записъ Дубровчанама,

*) Види Архивъ за повѣстницу югославенску, Кн. IV.

да неплаћаю ни едну царину на Стону и на Сланомъ, како и одпре плаћали нису. У Сутесци, дне 16 Мая 1397.

6. Великій султанъ Амиръ-Мурат-бегъ, заклинь се Дубровчанима, да имъ неће чинити никакве штете у Дубровнику, или земљи, или владаню, или трговцима, или людина или иманно нѣвовомъ, и дае имъ милость, да трговци нѣови съ трговиномъ и съ иманѣмъ могу ходати по мору и по суву, безъ икакве забране по Натоліи и по Романіи, по Бугарской и по Влашкой земљи, по Сръблехъ, по Арбанасехъ, по Босни и по иныхъ мѣсти, земля и градови. Године 1442.

Ови преписи рисовула, повелю одъ царева, краљѣва, кнезова, и войводи сръбски, босански и турски у нашемъ сръбскомъ езѣку на пергаменти у 15 веку преписани, налазе се у великой кнѣжки. Овде су и оне рисовулѣ и повелѣ, кое су год. 1840. подъ именою Сръбски споменици у Београду штампане. —

Одъ споменика умѣтности, знаменитъ е у Дубровнику у римской цркви св. Доминика еданъ старинскій, патриархалинъ крестъ одъ чистога сребра, кои се овде чува међу св. мошти, и когъ е начинити дао у 14 столѣтїю, око године 1310 сръбскій краљ Милутинь Стефанъ Урошь VII.*) сынъ вел. Уроша, а отаць Стефана Дежанскогъ (а не цара Душана, као што се у Архиву наводи) и Гргуръ другій епископъ Рашкїй, съ помоћу неке удовице, коя е две цете**) у помоћ дала.

Овай крестъ, у комъ е уковано свето дрво частнога крста Исуса Христа, быо е чуванъ до године 1618. у грузкомъ монастыру Доминикана, гдѣ е год. 1548 поправлянь быо. Речене год 1618 ради веће сигурности, пренели су га Доминикани, у дубровачкїй самостанъ, и имали су обичай све до год. 1812, сваке године на празникъ крстова дна носити га у Грузъ, излажући га ради общте побожности у цркви. Године 1697. украо е томъ приликомъ некій

*) Краљованъ е одъ год. 1275 — 1322.

**) Врста млетачкогъ новца

СМЕСИЦЕ.

Како е жена мужа свогъ одъ пинитета одучила.

Лордъ Херъ одликовао се у рату збогъ шпанскогъ наследія воѣномъ у прошастомъ веку тако, да е одъ краля англескогъ Георгія I, великимъ адмираломъ Шкотске наименованъ быо. Край свегъ тогъ великогъ достоинства быо е онъ яко пићу поданъ, докъ га нѣе случай еданъ одъ те страсти излечїо, а то се догоди овако. Онъ се залобїо быо у лепу младу грофицу Елеонору, али она за нѣга нѣе хтела поћи; но онъ смисли, кадъ нећешъ милотъ, а ты ћешъ силомъ, те се крадомъ увуче у спаваћу нѣну собу, безъ да е грофица о томе и слутїла. Ту е онъ рано у јутро

подубочень на прозору показао се. Почемъ е грофица кућа у најживљѣмъ сонану стаяла, то су га могли опазити, и тако изгуби речена грофица добаръ гласъ, тога ради за тогъ безобразника поћи морала. Премца гъ она изпрва любила нѣе, то ипакъ съ временомъ упознавши добра свойства нѣгова облюбїи га. Само едну грдну ману наѣе на нѣму, а та быше пинество. Лордъ се обичавао скоро свакой днѣ до несвести опїяти се, и грофица е скоро свакой путь томъ приликомъ мордице поднела. Таковомъ поступаню одлучи она край учинити. Кадъ е Лордъ едно вече опетъ пїанъ дошао, и слупивши у собу жене свое ино такъ песницомъ по лицу ударїо,

грузкїй фратаръ, комадъ одъ св. дрвета, поклонивши га тадашиѣмъ посланику цесара Леополда, барону Филипу Сапонару, Напулянину, кои се тада бавїо у Дубровнику, а овај поклонїи опетъ истїй комадъ св. дрвета царици Амалии, супруги цара Іосифа, коя га даде оковати у злато; те настояванѣмъ Дубровачкогъ властелина и кнеза Франъ Гуидулића, царскогъ генерала, добїе одъ самостана доминиканскогъ пѣзъ Дубровника године 1716. писмено потврђенѣ, да е онај нѣзинъ комадъ одкънутъ заста одъ св. дрвета, што се у реченомъ св. крсту налаза.

Када е како е овај крестъ доснео у самостанъ Грузкїй, то се незна, ерѣ нѣму нѣе заиста поклонѣнъ одъ краля Милутиња, будући да надписъ вели, да е дарованъ дому св. Петра и Павла. Едни мисле да е приликомъ разореня босанскога краљѣвства одъ дубровачки трговца донешенъ у Дубровникъ. Но ово мнѣнїе не може се дотле потврдити, докъ се nebude знало, гдѣ е лежала, споменута на напису црква св. Петра и Павла. Г. Кукулъвићъ мисла, да е она по свой прилици была негдѣ у Сръбіи или у Херцеговини, па е валада одонудъ донешенъ и крестъ. Читавъ крестъ высокъ е преко 19 палаца, у ширини има одъ горе 8 а одъ доле 11½ палаца. Украшенъ е съ лица са осамъ звездаца, а исто такове звездаце има и на краевима. Съ лица одъ горе стои написъ:

ИС. ХС. НИКА.

СИ УСТЬМИ КРСТЬ СТВОРИ. ГИЪ. КРАЛЬ СТЕФАНЪ. УРОШЪ. И СИЪ. ВЕЛИКАГО. КРА. УРОША. ДОМЪ СТИХ. АНЪ. ПЕТРЪ. И ПАВЪЛЪ. ЯКО ДАМЪ Е. НА ЗДРАВИЕ. И НА СПАСЕНИЕ.

И НА ОТПЪЩЕНІЕ. ГРЕХОВЪ.

И КРСТЬ СТВОРИ ЕПСКЪПЪ РАШКИ ГРИГОРИЪ КЪТОРИ. ЯКО НОНА. ВЪДОВИЦА ДАЕ ЦЕТЕ ДАДЦЕ. КТО КЪСХОЦЕТЪ СИ КРСТЬ ВЪЗЕТИ Ъ СТИХЪ АНСТАЪ ИЛИ Ъ УЪСНОГА ДРЕВА ДА К ПРКАЕТ.

да їой е крвь преко чепа и образи на пратъ и нѣдра лоптила. После тогъ округногъ поступка леже Лордъ у креветъ, али грофица оста целу ноћ будна, и сутра кадъ се Лордъ пробудї, дође онако крвава претъ нѣга. Погледъ тай у толико гану Лорда, да се заклео, нигда више спиритозногъ пића неокусити, осимъ ако му грофица сама наточи. — На тай е начинъ грофица победу одржала, и да ће онъ заклетву свою држати, зацело е знала. —

Судейско поступанѣе противъ вештица.

У мрачномъ средиѣмъ вѣку, па їошъ по кадкадъ и у прошастомъ столећу се догодило

Уостоіо е грозный обичай, тако назване вештице ухватити, мучити и убіяти, а то е чешке бывло по протестанскимъ, него л' по католическимъ земяма. Тако читамо, да су іошъ 1659. год у Хановерской неколико стари жена спалили, ерѣ су были обтужене, да су сунце обчарале. У Хенебергу была е една стара жена прозь 12 сатій мучена, докъ наипосле не уири, а то збогъ тога, што су е обтужили, да е она вода реке у крвь претворила. Год. 1592. было у еданъ данъ 12 такovy несретны жена погублене, опетъ само збогъ такове будалаштине. Трофица Папенхаймъ, седамдесетогодишня, жена не се хтеда у пазару преварити дати, зато ню уютужи трговацъ суду, да е кувовала ђавола, и да е она и иѣга зато была позвала. Сирота буде уапшена, и текъ великомъ упливу свое родбине и грднимъ новчанимъ трошковима могла е захвалити, да су ю после три године пустили. У Миндену была е една 93-годишня стара са ватренимъ клештама мучена и наипосле спалѣна зато, што е была обтужена, да е помраченіе месеца проузроковала. Страшный судія вештица Балтазар Фосъ хвало се да е за време свогъ званія више одъ 700 вештица спалити дао, и надао се, да ће суму ту іошъ до 1000 дотерати моћи.

ВЕЛИКЕ ВОЙСКЕ.

У стара времена много су веће войске были скупљане и у ратовима много е више крви было проливано, него у днашиѣ време, а то е зато, што онда не было барута, топова и пушакъ, и што су се онда ратицы прси у прси тукли и у коштанъ ватали.

Цимбри и Теутони преѣу съ три стотине илјада войске преко алпски гора и спусте се у Италию. Марій, войвода римскій, изиѣ предъ нѣи и побіе іѣ тако да е 100000 сами мртви на боишту остало.

Кадъ е Бренуъ са 300000 войске изъ Французске у Италию дошао потуче га войвода римскій Камилъ тако, да се одъ тѣй 300000 войника ни еданъ не у Французску вратио.

У првомъ пуническомъ рату, кога су Римляни са Картагинезима водили, пало е мртви са обадве стране преко еданъ милионъ войника и 1200 лаџа морски пропали су.

Али и ове войске нису ништа према іошъ старимъ войскама. Онда е сваки кои е године и снагу имао био войникъ. Тако е Ниусъ, краљ асирскій еданъ милионъ и седамъ стотина илјада пешака и две стотине илјада коняника имао. — Нѣгова жена Семiramисъ поѣе да Индию освои са три милиона пешака, по милиона коняника и сто илјада натоварени, войника на Елефантима, али краљ Индискій изиѣ предъ ню іошъ съ векомъ войскомъ и тако е са обадве стране седамъ до осамъ милиона войника было. — Сезострисъ краљ Египетскій освоио е Азию и Европу са 300.000 и 24.000 коняника, имао е 1700 войвода, кои су се съ нѣиме у еданъ данъ родили и зато были воспитавани.

Анекдоте.

— Некій трговацъ у Филадельфи, кои е са свимъ могућимъ стварма трговао, сети се едногъ вечера, да е седло на вересию продао, адъ несети се коме. Незнаюћи како бы свогъ дужника нашао, уише онъ у тефтеръ свакомъ одъ свои муштерія по едно седло, мислећи, да ће се они по свой прилици явити, кои га добили нису. Рокъ плаћеня доѣ; онъ новце покупи, и гле чула! тридесетъ и два одъ свои муштерія платше оно едно седло, ерѣ су заборавили датъ имъ рачунъ добро прегледати.

— Некомъ старомъ официру читала су нѣгова деца сваке Недель после подне главу едну изъ Библие. Кадъ су у книзи о краљѣвима до-

шла деца донде, како е Небузараданъ, капетанъ страже, дошао у Ерусалимъ, прекине официръ чпанъ и повиче: „Боже мой! Та заръ е тай човекъ іошъ капетанъ? Іошъ кадъ самъ я мало дете было, онъ е іошъ и онда био капетанъ.“

— „Дошо самъ къ вами, да ми опростите; оѣу да се пречестимъ,“ рече некій дужникъ своемъ кредиторъ. „Оѣу, брате, драговољно; праштамъ ти све,“ одговори кредиторъ радостно, ерѣ е помислио, да су кодъ таковогъ религіозногъ дужника новци му сигурни. „Дайте ми дакле квити, кадъ сте ми све опростили, ерѣ смо смртни люди,“ примети на то лукави ѣ дужникъ.

ЛОГОГРИФЪ.

(Изъ осамъ писмена.)

32435: Наиѣшъ ме свуда, и меѣу людма и кодъ живогиня, у органичной природи као и у неорганичной; кадкадъ самъ душевна, а кадкадъ телесна, макаръ да немамъ ни душе ни тела. — 874: Преѣашной самъ противоположенъ, и сроданъ самъ смрти. — 3456: Текъ што самъ постао што есамъ, морадше ме убійцомъ назвати. — 62432: Потребна самъ стваръ, и Сремацъ безъ мене на путь неиде. — 456: Сроданъ самъ првой, но много кровочни одъ нѣ. — 374: Свештеницима самъ мѣо, али не селанцима. — 423: Жертва людскогъ насилия и неправде. — 85456: Име едногъ човека кровочнигъ одъ тигра и хіене. Онъ е у води погинуо. Цела речъ назначуе понятіе особите любави, съ коимъ се веома Славени диче.

Разрешеніе логогрифа' у 33. и 35. бр. ланьске Подунавке:

„Порека;“ рак, пра, рок, река, реп, пара, порок, провол.

„Ерусалим;“ сиза, нисли, Исус, слама, Алма Лима, Самуил.

Следећа су намъ лица разрешеня тѣй логогрифа приносилаи: Г. Ђорѣ Марковић, пар. администраторъ у Грегуревцу; Г. Савна Брановачић, трговацъ у Сенти; Г. Никола Станковић, трговацъ у Башахиду; Г. Н. Н. у Београду; Г. Светозаръ Савићъ, у Ягодини; Г. М. Радоловъ у Софи.

ЕРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Еракъ. Разишли су се Хрцеговци?

Петакъ. Да, а на само то обеѣанъ, да ће имъ болѣ быти.

Еракъ. Валяда на оно писмо, што имъ е Архіерей нѣовъ писао?

Петакъ. Јокъ, — веѣъ на речъ некогъ чиновника едногъ страногъ конзулата.

Еракъ. Пре си ми рекао, да Енглези другѣи пишу, а да речи другѣи изговараю; како е то?

Петакъ. Тако; они пишу н. пр. Невтонъ на изговараю Нютнъ; пишу Валесъ па каже Велъ; пишу Ямесъ, а изговараю Жемъ; пишу Сепонъ па веле — пропасть.

ДОМАЊЕ И СТРАНЕ НОВОСТИ.

Земунъ. Пре четрдесетъ и петъ година предузео е тадашњи Протопресвитеръ Земунскій Евтиміе Ивановичъ ту родолюбиву мисао, да се у Земуу оснуе фондъ за народне школе. Томъ народномъ предпріатию приключило се одма више родолюбиви Земунски Србаля, и по примѣру свога протоерея принеше на благородну ту цѣль знатне новчане жертве, опредѣливши, да се сваке године држи на данъ Просветителя србскогъ Св. Савве, свечаность, когъ су светца за школскогъ патрона изабрали. Како су отцеви наредили и упражњавали, тако поступаю синови и данданасть, и сваке године скупѣ се на тај данъ светъ у школскомъ зданію, славећи светковину изображеня и наука, и жертвуюћи на одтаръ просвете.

И ове године быаше таква свечаность држана. Пре литургіе скупѣ се многобројный светъ у сали школскогъ зданія, да прослави тај празникъ свечано, и самъ Господинъ Генерал-Мајоръ Юнгбауеръ удостоіо е, свечаности той присуствовати. По обичајномъ за ту славу сходне песме одпојно, говорило е едно мушко и женско дете пристойно слово. По томе прочита Г. протопресвитеръ Лазаръ Саввић штатуте фонда школскогъ и Г. парохъ Авраамъ Живановић списакъ своју основателя и приложника, позиваюћи при свршетку присуствуюће на добровольне прилоге; и заиста ніе ни садъ позивъ тај остао безъ одзива.

— Рокъ за банке одъ 10 кр. ср. продуженъ е до конца Априла ове године по римскомъ.

— Кѣи некогъ бечкогъ банкера и директора едногъ заведенія за кредитъ, спремила се ови дана за балъ, но судбина е хтела, да јој се радостъ обрати у жалость. Кадъ се обукла, приближи се съ алиномъ свећняку, иста се за часъ сва упали, и сирота тако е страшио одъ ватре оштећена, да ће тешко остати жива.

— Данъ, у комъ е маршалъ Радецкій преминуо, био е за породицу иѣгову и по томе жалостанъ, што мал' да нису му и унци страдали. Старія возећи се са губернанкинѣомъ својомъ, паде изъ каруца и сломи руку, млађи синграюћи се на прозору паде безъ да су га задржати могли крозъ пенѣрѣ е' другогъ ката на калдрму, али на своју срећу, безъ да му е и шта было.

— На едној лицитацији књига у Паризу купіо е пре неколико дана некій любитель старина „Псалтирь“ еданъ, кои е 1461. године у Майнцу одъ Гутенберга штампанъ — за 15000 франка. И самъ Ротшилдъ лицитирао е на ту књигу, но нехтеде више одъ 14.000 фр. за њу дати. Пре петъ година продавала се такође у Паризу одъ Гутенберга штампана књига „Католиконъ“, и на исту лицитирао е онда Ротшилдъ

али безъ успѣха, почемъ га е некій Г. Соларъ у цени надвисіо. Одъ Гутенберговогъ Псалтира познати су само 4, а одъ Католикона 3 екземплара. — Наша е прва штампана књига Октобра одъ године 1493 по налогу войводе Зетскогъ Ђурђа Црновића; дакле онај за 15000 франка проданъ Псалтирь само е 32 године стари и тако су га високо уважавали французи. Да ли бы се и у нашемъ народу родолюбца нашло, кои бы за споменике наше изъ прошли векова овакове сумме жертвовали! Да бы ий Богъ дао и нашемъ народу такови!

— Альина, у којој ће се енглезка принцеца венчати, кошта 600 фунт. шт. (6000 фр.) На њој су петдесетъ девојка годину дана радиле.

— У варошици Гисхибель у Ческой догодіо се скоро овај невероятный случай. Една жена слуша ноћомъ, како њѣно дете, девојчица одъ 6 година, стѣи и яуче. Жена устане изъ кревета, да види шта е, но како се уплашила, кадъ опази, да се у усти детета — еданъ мишь налази. Она хтеде у првомъ страу извући ухвативши га за репъ; али репъ се одкине и мишь се провуће у стомакъ. Но одма дошавши лекаръ нареди прочишћавајућа средства, и тако буде дете после 36 сатѣи одъ овогъ немилогъ госта, кои е посету ту животомъ платіо, ослобођено.

— Найславнији садашњи песмотворацъ турскій, Али-Ефендія, умрѣо е прошастогъ месеца у Цариграду. Онъ е био еданъ одъ воспитателя царски принцева.

— Русія наместила е у Єрусалиму едногъ Архи-Епископа, кои ће се старати и надгледати тамошнѣ православно богословско заведеніе, кое е руско правителство скоро у Єрусалиму основало.

— Вѣсти изъ Наполея описую јошъ единако грозне послѣдце скорашнѣгъ потряса. Нико себи не може представити, веле, жалость и опустошенѣ оны предѣла, кои су были позориште тогъ разореня. Кудъ годъ око погледи, свуда развалина, свуда пропасть; многимъ развалинама човекъ се не може ни приближити, ерѣ смрадъ и трулежъ мртви телеса, коя су подъ развалинама сараћна — трую воздухъ. Рачуна се, да су ноћу одъ 4. на 5. Децембра, кадъ е земљотресъ био, више одъ 30.000 людѣи животъ изгубили. Цела су окружія опустошена, а предѣли дивне лепоте постали су садъ пустиньомъ.

— У Сардиніи (острову) ухаћенъ е скоро убијца еданъ, кога су одъ 20 година не престано свебадава тражили. Нѣму се више одъ 25 убијства приписуе, међу којима се и иѣговъ стрѣцъ налази.

— У французской вароши Аврѣ наоди се еданъ Енглецъ, за кога веле, да е 7 стопа и 6 палаца высокъ, и да е 500 фунтѣи тежакъ, и

кои, шетаюћи се вечеромъ, обичай има, цигару своју на газ-лампамъ по ѣошкови улица палити, почемъ се само малко на прсте подигне.

— У Букурешту догодіо се пре некогъ времена слѣдећій случай. Гркъ сиромъ водіо е дуго времена парницу са некимъ бояромъ, и маркаръ да му е стваръ праведна была то опетъ рѣшенѣ угледати могао ніе, ерѣ му е противникъ био богатъ и упливанъ. Пре два месеца изиђе едѣа одъ суда, па гле, Гркъ е изгубіо парницу, те мораде платити 3000 гроша. Онъ буде екзеквиранъ, ерѣ новаца ніе имао. У тој беди својој напуни Гркъ пиштоль, па оде управо тражити противника свога, кога у самомъ суду нашавши уби, рекавши: „Кадъ правде не ма, ево я самъ ти то скроио!“ Убица буде пре негъ што се самъ убити могао у затворъ одведенъ.

— Едне ердельске новине являю, да е скоро у Карлсбургъ некій човекъ — негдашній ховведъ, дошао, кои е одъ год. 1849., одъ оногъ доба, кадъ е градъ Деваскій порушенъ, у подземномъ простору покривеномъ развалинама истогъ града обитавати морао. Онъ изкаже, да се за то време цвибакомъ и виномъ раніо, кога се по подруму налазило, и да су спочетка ни троица были, но остали умреше. Случаемъ некимъ наишли су люди ископавши пѣгле изъ развалина на овогъ несретника, когъ су ослепльнѣи и брадатѣи наши.

— У Русіи почело се свойски радити о подизаню унутрашнѣгъ саобраштая. У текућој години почетѣе следећа друштва деловати: паропловско друштво на Капійскомъ мору и на Куріи; друштво за граѣнѣ железнице одъ Ривинкса до Бологоя; друштво за устроѣнѣ поште по целомъ царству осимъ Полске, Финландіе, Кавказа, и Лифланда. Друштва су та снабђвена са фондѣима одъ 10—30 миліона рубалѣ. Потомъ радиће друштво едно са шлеповима на Волги, Ока и Коми, съ капиталомъ одъ 500.000 р.; друго паропловско друштво се устроило за езера Ладога и Онега, за Волгу, Неву, Свирѣ и Шекену, са 5 мил. фонда.

 Кои бы радъ подпуне брове Подунавке имати, нека се изволи што пре явити, ерѣ врло смо мало екземплара више печатали.

Цена е Подунаки одъ Јануара до конца Юнію 3 фр., до конца Децембра 6 фр. ср. са поштаринѣомъ.